

Mahzun Bir Âşık: Yenikapı Mevlevihanesi'nin Son Şeyhi Abdûlbâkî Baykara (1883-1935)

Mustafa Erdoğan'ın Arşivi'nden

Asıl adı Mehmed Abdûlbâkî'dir. Horasan'dan Anadolu'ya gelmiş ve bir süre Kütahya'da yaşamış, daha sonra Yenikapı Mevlevihânesi şeyhliğini üstlenmiş olan Ebubekir Dede ailesine mensuptur. Dedesi meşhur mesnevîhân Şeyh Osman Salâhaddîn Dede (1819-1887), babası Şeyh Mehmed Celâleddîn Dede (1849-1908), annesi ise, Mevlevî Mustafa Nâilî Efendi'nin kızı Nazîfe Zelîha Hanım'dır.

20 Temmuz 1883'te Yenikapı Mevlevihânesi'nin harem kısmında dünyaya gelen Abdûlbâkî Efendi'nin dünyasını; hayata gözlerini açar açmaz kendini içinde bulunduğu Mevlevîlik kültürü ve bunun getirdiği tasavvuf, şiir ve mûsikî doldurmuştur. Yenikapı Mevlevihânesi'nde şeyh ve dervişler arasında büyüyen Abdûlbâkî Efendi, çok küçük yaşlarda Mevlevî tarikatı gereğince sikke giymiş ve semâ meşketmiştir.

Dört yaşında dedesinden besmele çekerek tahsile başlayan Ab-

Abdûlbâkî Baykara

Babası Şeyh
Mehmed
Celâleddîn Dede

Yenikapı
Mevlevihânesi

Osmanlı devrinde
bir mektep

dülbâkî Efendi, evvelâ Mevlevihâne civârındaki Kurrâhâne'de Mualim Musa Dede'den Kur'ân ve tecvid dersi almış, ardından Dârüt-tahsîl adlı özel bir okula gitmiş, daha sonra (1896-1897'de) Davudpaşa Rüşdiyesi'ni bitirmiştir.

Abdülbâkî Efendi bundan sonra devrin tanınmış âlimlerinden dersler alarak kendini yetiştirmiştir. Bu bağlamda babasından *Mesnevî*; Demircili Ahmed Fuad Efendi'den sarf, nahiv, mantık; Bayezid Kütüphanesi hâfız-ı kütübü İsmâil Sâib Efendi'den maânî, kelam, akâid, *Sahîh-i Buhârî* ve *Şifâ-i Şerîf*; Mesnevîhân Es'ad Dede'den Fars-

Abdülbaki Efendi
(ortada) Hocası ile

ça, Sütlüce Sa'dî Dergâhı şeyhi ve Meclis-i Meşâyih Reisi Elif Efendi'den tasavvuf ve *Mesnevi* dersleri alarak sonunda *Mesnevi* (1906) ve *ilmiyye* (1908) icâzetnâmeleri almıştır.

Bunların yanında Abdülbâkî Efendi'nin çok küçük yaşlardan itibaren geleneksel Mevlevî terbiyesinden geçtiğini, sikke giyip semâ çıkardığını, çile çektiğini; bir şeyh oğlu ve adayına yakışır şekilde Mevlevî âdâb ve erkânını öğrenip, kültürünü tahsil ettiğini, edebiyat ve mûsikî dersleri aldığını tahmin etmek çok da zor değildir.

Sultan Reşad açılış
töreninde

Yazı ve şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla, Abdülbâkî Efendi'nin eğitiminde özellikle iki hocasının çok büyük payı olmuştur. Bunlardan ilki Sütlüce Sa'dî Dergâhı şeyhi *Hasîrîzâde Mehmed Elif Efendi* (ö. 1927), ikincisi ise *Mesnevîhân Mehmed Es'ad Efendi* (ö. 1902)'dir.

Zaten babasının son yıllarında (1903'ten itibaren) onun isteği ve Konya'nın izniyle babasına vekâlet etmeye, şeyhlik destarını sarıp ism-i Celâl okutmaya ve mukâbele icrâsına başlamış olan Abdülbâkî Efendi, babasının vefatından sonra 1909'da Abdülhalîm Çelebi tarafından Yenikapı Mevlevîhânesi'nin şeyhliğine tayin edilir. Aynı yıl içinde Abdülbâkî Dede Efendi, Yenikapı Mevlevîhânesi'nde Mesnevi okutmakla da görevlendirilmiştir.

Şehzadelerin ve devlet adamlarının tekkeyi ziyareti

Şeyh Abdülbâkî dervişlerle

Abdülbâkî Efendi'nin şeyhliği devrinde, daha önceden Sultan Abdülhamid tarafından çok ciddî bir gözetim altında tutulan Yeni-kapı Mevlevîhânesi, Sultan Reşad'ın padişah olmasıyla bir hayli rahatlamıştır.

Yine bu dönemde, daha önceden bir yangın geçirmiş ve harap durumda olan Mevlevîhâne, Mevlevî muhibbi Sultan Reşad'ın emriyle tamir ve yeniden inşa edilmiştir. Üç yıl süren bu tamirde öncelikle Mevlevîhâne'nin mescit, selamlık dâiresi, derviş hücreleri, matbah ve kiler kısmı yeniden yapılmıştır.

Tamir sonrasında dergâhın açılışı vesilesiyle düzenlenen resmî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا قَوْمِ مَوْلَانَا
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

törene padişah V. Mehmed Reşad da katılmıştır

Bunlardan başka bu devirde Yenikapı Mevlevîhânesi ile saray ve devlet adamları arasındaki ilişkiler de gelişmiştir.

Abdülbâkî Efendi, şeyhliğe resmen atanışından bir süre sonra Meclis-i Meşâyih azâlığına seçilmiş, dokuz yıl bu görevi sürdürmüştür.

Abdülbâkî Dede, Osmanlı Devleti'nin birçok savaş ve âfetlerle uğraştığı çok sıkıntılı bir dönemde şeyhlik yapmıştır. Balkan ve Trablusgarp Savaşları, I. Dünya Savaşı ve en son da Kurtuluş Savaşı. Tabii ki bütün millet gibi Yenikapı Mevlevîhânesi ve mensupları da bu dönemlerdeki toplumsal sıkıntılardan etkilenmiştir.

Abdülbâkî Dede asker kıyafetiyle

Ayrıca Abdülbâkî Dede'nin başında olduğu Mevlevîhâne bu dönemlerde topluma maddî ve mânevî çeşitli şekillerde destek olmuştur. Bu cümleden olarak, Balkan ve Çanakkale Savaşları döneminde Yenikapı Mevlevîhânesi yaralı Osmanlı gazileri için hastane haline getirilmiştir.

Bundan başka, I. Dünya savaşı sırasında kurulan Mücâhidîn-i Mevleviyye Alayı'nda da Yenikapı Mevlevîhânesi dervişlerinin ve şeyhi Abdülbâkî Efendi'nin önemli bir rolü olmuştur. Savaş öncesinde padişaha uygun bir dille bu savaşa girilmemesini tavsiye eden Abdülbâkî Dede,

sonuçta savaşa girildiğinde ise dervişleri ile birlikte vatan savunmasında görev almaktan çekinmemiştir. Bilindiği üzere, çoğunlukla Mevlevî şeyh ve dervişlerinden oluşan bu gönüllü alayına Abdülbâkî Dede binbaşı rütbesiyle ve kumandan vekili olarak katılmıştır.

Çelebi'nin İstanbul'daki vekili olarak alayı ve sancağını İstanbul'dan Konya'ya götüren ve bu olayda aktif rol alanlardan biri olan Abdülbâkî Dede, alayla birlikte Şam'a kadar gitmiş, fakat bir süre sonra hastalığı sebebiyle İstanbul'a geri dönmek zorunda kalmıştır.

Daha sonra Abdülbâkî Efendi, bu meseledeki çalışma ve gayretleri sebebiyle, Harbiye Nezâreti tarafından pâdişâh adına bir takdir belgesi ile ödüllendirilmiştir.

Evlilikleri

Abdülbâkî Efendi genç yaşında Şevkiye Hanım'la evlendirilmiştir. Yaklaşık on yıl kadar Şevkiye Hanım'la evli kalan Abdülbâkî Dede, 1912 yılında bu hanımından ayrılmak zorunda kalmıştır. Henüz en küçüğü anne sütü emmekte olan üç çocukla ortada kalıveren ve bu olaydan oldukça etkilenen Abdülbâkî Efendi, aynı yıl içinde Dr. Mus-

Abdülbâkî Dede asker kıyafetiyle

Abdülbâkî Efendi ve Şevkiye Hanım

Abdülbâkî Bey ve Güzide Hanım

tafa Münif Paşa'nın üvey kızı Emine Güzide Hanım'la evlenmiştir. Ömrünün sonuna kadar Abdülbâkî Baykara'yı yalnız bırakmayan Emine Güzide Hanım, kabirde de ondan ayrılamamış, 1969 yılındaki vefatından sonra Hamuşan Mezarlığı'nda hayat arkadaşı ile aynı kabre defnedilmiştir.

Çocukları

Abülbâkî Dede'nin ilk evliliğinden Ahmed Gavsî ve Mehmed Celâleddîn adında iki oğlu, Fatma Kerrâ adında da bir kızı olmuştur. İkinci evliliğinden ise, Osman Salahaddin Rûsuhi ve Nazife Gevher adında iki çocuğu dünyaya gelmiştir.

Bu çocuklardan Gavsî Baykara (ö. 1967) iyi bir musikişinas, neyzen ve kudümzen olarak dikkati çekmektedir. Uzun bir süre İstanbul Belediye Konservatuar'ında çalışmış olan Gavsî Bey aynı zamanda iyi bir bestekârdır. Niyazi Sayın, Aka Gündüz Kutbay gibi neyzenlere hocalık yapmıştır.

Celal ve Rûsuhi Baykara

Gavsî, Rûsuhi ve Rûsuhi Bey'in oğlu Baki Baykara

Abülbâkî Dede'nin en küçük oğlu olan Rûsuhi Bey (ö. 1989) ise Ahmed Remzî Dede'den istifade ederek yetişmiş, şair mizaçlı biridir. İÜ, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olan Rûsuhi Bey, bir süre edebiyat öğretmenliği yapmış, daha sonra İstanbul Belediyesi'ne müfettiş olarak girmiş ve buradan emekli olmuştur.

Tekkelerin Kapatılması Sonrasında Abdülbâkî Dede

Bilindiği üzere 1925 yılında diğer tekke ve zaviyeler gibi Yenikapı Mevlevîhânesi'nin faaliyetlerine de son verilmiş, dört yüz elli yıldır hizmet veren bu sanat ve irfan ocağının kapısına kilit vurulmuştur. Tabii burada şeyhlik yapan Abdülbâkî Efendi'nin görevine de resmen son verilmiştir. Bu târîh Abdülbâkî Baykara'nın ferdî ve sosyal hayatında bir dönüm noktası olmuştur. 1883'te dünyaya gözlerini açtığından beri tam kırk iki yıl bu atmosferde yaşamış, bu havayı teneffüs etmiş, ancak kanunun çıkışıyla tekkesinden çıkarılıp, görevinden uzaklaştırılmış ve bütün faaliyetlerine yasak konmuş olan Abdülbâkî Efendi; büyük bir

A. Baykara (ortada),
A.N. Tarlan (sağda) ve
A. Gölpınarlı (solda)

A. Baykara (solda), Ş.
Yaltkaya (ortada) ve
H.A. Yücel (sağda)

boşluğun ortasında kalmış, bunalıma düşmüştür. Nitekim Hicranâme, Tahassür ü Te'essür gibi bir çok şiirinde bu olayın maddî ve mânevî dünyasındaki yankılarını ve üzüntüsünü dile getirmiştir.

Tekkenin vakıflarına el konması ve gelirlerin kesilmesi üzerine geçim sıkıntısı baş göstermiş ve Abdülbâkî Bey de ailesinin geçimini temin için iş aramaya başlamıştır. Bu bağlamda bir süre kütüphaneleri tasnif komisyonu üyeliğinde bulunan şâir, bir süre de İstanbul Türk Ocağı müdürlüğü yapmıştır. Ancak Abdülbâkî Bey buralarda çok uzun zaman çalışmamıştır. Yine bu sıralarda akrabasından birinin delâletiyle Halk Fırkası'na memur olarak girmiş, ancak burada da yapamamıştır.

Abdülbâkî Efendi daha sonra, kayınpederi Mustafa Münif Paşa ve dostu İbnülemin'in Köprülü'den ricası üzerine Darülfünun'da boş bulunan Farsça hocalığına tayin edilmiştir. Bir süre Darülfünun Edebiyat ve İlâhiyat fakültelerinde Farsça derslerine giren Abdülbâkî Baykara, 1933'teki üniversite reformundan sonra diğer bazı hocalarla birlikte kadro dışı bırakılmıştır. Abdülbâkî Baykara, tekrar geçim sıkıntısına dâhil olmuştur. Belki aşağıdaki nükteli beyti de bu zamanlarda yazmıştır:

*“Hâlisâne eylerim ihtâr açlıktan kişi
Ölmekse niyyeti hânemde mihmân olmasın”*

Abdülbaki
Baykara
Edebiyat
Fakültesi'nde

Son zamanları ve vefatı

Baykara'nın son görevi Makriköy Bezezyan İdadisi (Bakırköy Ermeni Lisesi/Ortaokulu) edebiyat öğretmenliğidir. Abdülbâkî Baykara, burada sadece iki ay kadar çalışabilmiştir. Vefat ettiğinde cebinden çıkan bir belge onun bu sıralarda başka işler de aradığını göstermektedir.

Kaynakların söylediklerine ve bazı şiirlerine bakılırsa Abdülbâkî Baykara'ya, hayat yükü artık çok ağır gelmeye başlamıştır. İbnülemin, Tahirü'l-Mevlevî gibi bazı dostlarına dertlerini, çektiği sıkıntıları anlatmakta ve bir çare aramaktadır. Zâten astım hastası olan şairi maddî ve mânevî sıkıntılar kimi zaman öyle zor durumlara ve bunalıma sokmuştur ki şair

"Alsa harîm-i izzete bârî Hudâ beni"

diyerek ölümü bile arzulamıştır.

Nihayet Abdülbâkî Bey'in bu arzusu 28 Şubat 1935 Perşembe günü kabul edilmiş ve şâir elli iki yaşında hayat yükünden âzâd olup çok sevdiği Mevlâ ve Mevlânâ'sına kavuşmuştur. Tâhirü'l-Mevlevî

Son yılları

Bazı dostlarıyla

şeyh-zâdesinin vefatını

“Nây-ı hâmuş-ı tarikat misli kaldı bî-nevâ”

yani, tarikatın sesi duyulmayan ney'i gibi sesi kesildi, diye ifade etmiştir.

Şairin cenaze namazı Mevlevîhâne'nin yakınındaki Merkez Efendi Camii'nde büyük bir kalabalık tarafından kılınmış, hüzünlü bir duanın ardından cenaze, Mevlevî usûlüne uygun olarak ism-i Celâl eşliğinde Mevlevîhâne'nin bitişiğindeki Hamuşan Mezarlığı'na götürülmüştür. Abdülbâkî Bey, vasiyeti gereğince, Mevlevîhâne'nin

Kabri

kurucusu ve ilk şeyhi Kemalî Ahmed Dede'nin inzivâgâhı yanında daha önceden hazırlanan kabre defnedilmiştir.

Vefatına birçok tarih manzûmesi yazılmıştır. Bazı tarih mısraları şu şekildedir:

Şeyh Bâkî-i Mevlevî yürüdi (Suud)
Gitdi Bâkî-i nükte-senc efsûs (Suud)
Gitdi Mevlâ diyerek rûh-ı revân-ı Bâkî (Suud)
Aldı fânîden bekâya Şeyh Bâkî'yi Ehad (A. Remzî)
Âlem-i câvide gitdi rûh-ı şeyh-i Mevlevî (T. Olgun)
Şeyh Bâkî eyledi yâ hû diyüp 'azm-i bekâ (İ. Mahvî)
Aşk-ı Mevlânâ ile Bâkî Efendi gitdi âh (A. Gölpınarlı)

Diğer taraftan Abdülbâkî Dede bir yıl önceki Cenab Şehabeddin'in vefatına,

"Gitti cihandan bu yıl şâir-i âlî-cenâb"

mısraıyla bir tamiye (fazla) ile tarih düşürmüştür. Halbuki bu mısra Abdülbâkî Baykara'nın kendi vefat ettiği yıla tam olarak uygun düşmektedir. Bir başka deyişle, Abdülbâkî Efendi farkında olmadan kendi vefatına tarih söylemiştir.

Dinî ve Tasavvufî Kişiliği

Abdülbâkî Dede, dinî şahsiyetini Pîr'i gibi şu mısralarla ifade etmektedir:

Abdülbaki Ef.
(sağda) Veled
Çi. (ortada) Elif
Ef-zade Zahir
Ef.(solda)

*Allah'a şükür ki müslimânım ben
Bir dîni bütün sâhib-i irfânım ben
Kur'ân'a muhâlif sözü almam gûşa
Ser-tâ-be-kadem bende-i Kur'ân'ım ben*

Allah'a şükür ben müslümanım, dîni bütün irfan sahibi biriyim. Ben Kur'an'a aykırı sözü hiç dinlemem, baştan ayağa Kur'an'ın kölesiyim.

Tasavvufî şahsiyetini ise şu beyti özetler gibidir:

*Bâkî'yâ âlemde bir hiçim fakat
Mevlevî'yim Mevlevî'yim Mevlevî*

Ey Bâkî, âlemde bir hiçim ama Mevleviyim, Mevleviyim, Mevlevi.

İnsanî cephesi

Şeyh Mehmed Abdülbâkî Efendi kaynaklarda gayet zarif bir İstanbul beyefendisi, ilmi ve irfanı ile kalpleri cezbeden kâmil bir şeyh olarak tavsif edilmektedir. Meselâ Hüseyin Vassâf, Şeyh Bâkî Efendi için "ilm ü fazlı edeb ü terbiyesi, her türlü mehâsin-i ahlâkı, fart-ı tevâzuu itibâriyle cidden bâis-i iftihârımızdır" dedikten sonra şu beyti

Mevlevî kühlahı şeklinde istifli "Es-Seyyid Abdülbâkî el-Mevlevî" yazısı
(Hat: Suudü'l-Mevlevî)

yazmıştır:

*Herkesi kendine bend etti güzel ahlâkı
Şeyh-i pür-şân u şeref Hazret-i Abdülbâkî*

Reşad Ekrem Koçu ise, “Son derece nâzik ve nüktedan bir zât idi; neslinden pek az kimse kalmış zarif bir İstanbul efendisi idi. Mesnevi okuttuğu zamanlar, talebeleri, bilgi salâhiyetinden başka talâkatine ve sesinin halâvetine ayrıca hayran kalırlardı” demektedir.

Edebî Kişiliği

Abdülbâkî Baykara'nın edebî kişiliğine dikkat edildiğinde; bir taraftan Servet-i Fünûn ve Fecr-i Âtî topluluğunun; diğer taraftan Millî Edebiyat akımının etkisinde kaldığı fark edilir. Ancak bunların ötesinde Baykara, çoğunlukla klasik divan şiiri geleneğine uyarak şiir yazmıştır.

Yazdığı şiirlerde Bâkî mahlasını kullanan Abdülbâkî Efendi için; XX. asırda divan ve Mevlevî şiiri geleneğinin güçlü bir temsilcisidir demek yanlış olmaz. Onun edebî kişiliğiyle ilgili, son asrın biyografi ustası İbnülemin Mahmud Kemal'in kısa, özlü ve hakikaten isâbetli olan değerlendirmesi şu şekildedir: “Bâkî Efendi, edîb, nâzik, nüktedân, sühanşinâs ve istediği vâdîde şiir söylemeğe muktedir bir şâir-i mâhirdir.”

Kısacası, Mevlevî şiiri geleneğinin önemli bir temsilcisi, Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e uzanan süreçte yaşanan değişimlere tanıklık etmiş ve bu iniş çıkışlarla dolu hayatını başarılı bir şekilde şiirleştirmiş biri olan Baykara; divan şiirinin hemen hemen bütün nazım şekillerinde örnekler vermiş, köklü şiir geçmişimizi günümüzle buluşturan, hem aruz hem de heceyle istediği her vâdîde şiirler yazan, ancak tercihini eski şiirden yana kullanan bir şairdir. Tarafımızdan yapılan incelemede Abdülbâkî Baykara'nın bir divan oluşturacak kadar, 220'ye yakın manzumesi tespit edilmiş ve incelenmiştir. Şiirlerinde çoğunlukla aşk konusunu işleyen Abdülbâkî Baykara, zaman za-

۱۳۴۳
ایمرونی روی
صالحی کلمه نه خانه
کلمه نه ای دیار کرمه
او خرا دی حاله کعبه با کرمه
بقدری خلق نازید قاتن تیر قضا
جمله اجبابی صالحی طلم حسرت
کرمه کرمه اولرد اولد اولد عادت
بر کرمه اولد اولد اولد اولد
در کرمه حیده خسته حاله کرمه
رو کرمه کرمه کرمه کرمه
طاهر کرمه ای حبه اولد اولد کرم
حبه ای کرم ای کرم ای کرم کرمه
حبه ای کرم ای کرم ای کرم ای کرم
این مولانا علم ایردی شیدا وصله
۱۳۴۳
کرمه کرمه کرمه کرمه کرمه
کرمه کرمه کرمه کرمه کرمه

Kendi el yazısıyla bir şiiri

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انفاس باقی

سناجانات برکاه فاضی الحجابات

مردود اولادده لطفه همواره آری
ادبم کوس نفس هواداره آری
قیدی کنه کونکلی صد باره آری
بوقتی الم دیاسه بر چاره آری
سه رحمت اینه عجم کشفکاره آری

کلام کهری عالمه بیج زخم بویانم
غضنه بر آرایسه دنیا به اینانم

Enfâs-ı Bâkî'den

حضرت آن...

نار مولانا کجی زار و نزار اولدم بینه
در د و فرقه جسم آه و زار اولدم بینه
جستجو مهر و در بار اید و شب تا سحر
ماه و شش بن کسایر برج و بار اولدم بینه
کول کول ایندم سینه می زخم فراقی بار دن
وقت سه صبر عجیب نو هزار اولدم بینه
هم شمس العشق مانده مولانا روم
دور ایدوب کرده دودنم بی قرار اولدم بینه
کشن امید شمر کر چه بر دربان در
بن او کشنده هزار نغمه کار اولدم بینه
ایسته مزدم سویدت سوز دکراز عشق
آه بیتم که ندن بی اختیار اولدم بینه
ز صرتاج دو کنت باقی دیم آینه لیم
کندی کنی کنه کور کجی سر سار اولدم بینه

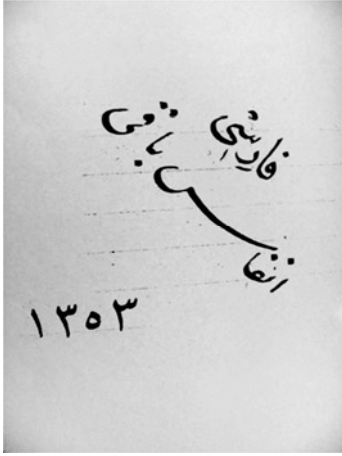
مولانا کجی

man hikemî, rindâne, şûhâne, mizâhî gibi farklı tarz ve muhtevâlarda şiirler yazmıştır. Yine Baykara'nın şiirlerinde sosyal konular da epeyce yer tutar.

Eserleri:

Abdülbâkî Baykara Dede manzum ve mensur çeşitli eserler kaleme almıştır. Bunların en başında bir divan oluşturacak kadar önemli bir yekun tutan Türkçe şiirleri gelir. Suudü'l-Mevlevî bunların bir kısmını "Enfâs-ı Bâkî" adı altında bir araya getirmiştir. Ayrıca Farsça şiirleri de bulunan Abdülbâkî Dede'nin bunlardan başka *Hüsn ü Aşk* isimli manzum bir tiyatrosu da bulunmaktadır.

Mensur eserleri ise şunlardır: Mevlânâ'ya atfedilen "semâ" redifli şiirin Abdülbâkî Baykara tarafından şerhi olan *Tuhfetü's-Sâmi'in*, *Tarih-i Beyhâkî Tercümesi*, müsvedde bir Şairler Tezkiresi, *Defter-i Dervîşân-II*'ye ilaveler, ayrıca tasavvufî ve ilmî makale, yazı ve mektuplar.

رباعی
 سن در دنیا نمده نمانت بدارب
 آ همه نمانت نمانت بدارب
 هر ذره هر در نمانت در جهان
 جانمده جهانمده نمانت بدارب

Şiirlerinden örnekler

*Birdir nazar-ı aşkıta âşık ile ma'sûk
 Bir ân bulumur cân ile cânân arasında*

(Aşk gözünde seven ile sevilen birdir. Can ile cânân arasında bir ân (çekim, an, Ê→) bulunur.)

*Vuslatınla şâd hecrinle harâb ettin beni
 Tarz-ı aşkımdır dili ma'mûr eden vîrân eden*

(Beni vuslatınla mutlu, ayrılığınla harap ettin, gönlü yapan da yıkan da sevmeye tarzındır.)

*Zevk alırsa çok mudur gönlüm firâk-ı yârdan
 Ka'be-i maksûda yol vâdî-i hicrândan geçer*

(Gönlüm sevgilinin ayrılığından zevk alırsa çok mudur, buna şaşılır mı? Zira hedef Ka'be'sine yol ayrılık vadisinden geçer.)

*Gîsû-yı târumâra düşenler cihânda
 Gülşen-sarây-ı dehre perîşân gelir gider*

(Dünyada perişan saçlara (kesrete) düşenler dünya sarayının bahçesine perişan gelir gider.)

*Mızrâb-ı aşka gönlünü teslîm eden müdâm
 Bezîm-i neşât-ı âleme nâlân gelir gider*

(Gönlünü aşk mızrabına teslim eden her zaman âlemin şen meclisine inleyerek gelir gider.)

حقیقت بحرینک و حد تک موجود اولدیین بوی
 محققه کسه نه دنیاییم که معدود اولدیین بوی
 هقاییم بانیک اولمز دی معدود اولدیین بوی
 و کسه و حد تک کتر تک مشهور اولدیین بوی
 شعنه صفره میلک مقصده ای چشم احولده
 حقیقت بیله بجه به بر عرقت زایش بود صفرنک
 حکیم عنده اصلا حکمت زایش بود صفرنک
 اکرا اولما نرس واحد عت زایش بود صفرنک
 نه کونه لظاهر اولس قیمت زایش بود صفرنک
 کور و نه قیمت آنچه واحد که جزده کلده
 معارفه بود سدی زمانه دانه عصر اولدی
 جولا شهت سدرانه قصر اولدی
 کتوب بیوه اوقاق خدانه کرم نظر اولدی
 اجازت ویر دیر تریله ما و قنصر اولدی
 بو شانده صدر کتیب قیانه سدی بویله

*Her kim olursa tâlib-i gencîne-i visâl
 Dehre firâk-ı yâr ile vîrân gelir gider*

(Her kim sevgiliye kavuşma hazinesine talip olursa, dünyaya ayrılıkla harap olarak gelir gider.)

*Bâkî cihânda bilmedi bir kimse kadrini
 Belki civâr-ı kabrine yârân gelir gider*

(Ey Bâkî, dünyada bir kimse değerini bilmedi, belki kabrinin civarına dostlar gelir gider.)

*Ne bilsin zâhid-i huffâş-sîret kadr-i hurşîdi
 Firâk-ı Şems'i yâ hû zât-ı Mevlânâ'ya sorsunlar*

(Yarasa tabiatlı zahit güneşin değerini ne bilsin, ya hu Hz. Şems'in ayrılığını Hz. Mevlânâ'nın zâtına sorsunlar)

*Bend etti benim başımı bin türlü belâya
 Her ukde-i gîsû-yı dilârâyâ gücendim*

(Benim başımı bin türlü belaya bağladı, (onun için) sevgilinin

saçlarının her düğümüne gücendim.)

*Vâ'iz bana bahs eyleme ahvâl-i behiştî
Şimden gerü dünyâ ile ukbâya gücendim*

(Ey vâiz, bana cennetin hallerinden söz etme, şimdiden sonra dünyaya da ahirete de gücendim.)

*Erbâb-ı kemâle veriyor süt yerine kan
Dehrin yediği bu acı helvâya gücendim*

(Kemal sahiplerine süt yerine kan veriyor. Dünyanın yediği bu acı helvaya gücendim.)

*Bâkî düşünüp bir gece encâm-ı hayâtı
Dünyâya olan beyhûde sevdâya gücendim*

(Ey bâkî, bir gece hayatın sonunu düşünüp dünyaya olan faydasız sevdaya gücendim./Bir gece hayatın sonunun bâkî olduğunu düşünüp dünyaya olan faydasız sevdaya gücendim.)

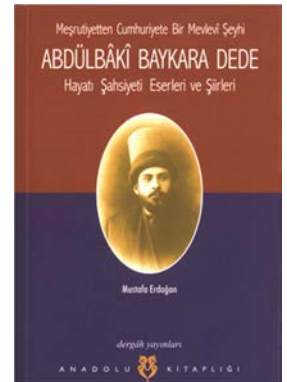
KİM ÂŞIK DEĞİL

*Gözün aç var mı ey gâfil cihânda olmayan âşık
Kuruldu aşkile âlem zemîn ü âsumân âşık
Nedir bu hâl-i hayret-bahş pîr âşık cürvân âşık
Kim âşıktır kime âşık niçin eyler figân âşık
Hudâ âşık Resûl âşık bütün kevn ü mekân âşık*

*Tecellî eyleyince hubb-ı zâtî vech-i âdemde
Şu'ûnât-ı cihân geldi vücûda hepsi bir demde
Nihân olmuşken ey Bâkî nevâ-yı aşk nâlemde
Acep mi ben dahi da'vâ-yı aşk etsem bu âlemde
Hudâ âşık Resûl âşık bütün kevn ü mekân âşık*

*Rindân-ı aşkız meyhânemize
Şarâb-ı vahdete kanaanlar gelsin
Âşıkız sâdikız vîrânemize
Sâkinin elinden çakanlar gelsin*

*Kestik alâkayı şimdi her şeyle
Mest olduk cânânın sunduğu meyle
Nağme-i tanburla nevâ-yı neyle
Cûş edip de raksân olanlar gelsin*

*Eyledik secdeyi cemâl-i yâre
Vâkıf olur mu hiç zâhid esrâre
Ka'be'den mescidden olup âvâre
Aşkın imâmına uyanlar gelsin*

